

He had special duties. Oh, yes, we all guessed that.

При аналізі засоба вираження пространственої семантики учителівуються два аспекти: конкретно-язиковий (язикові засоби, існують в інвентарі досліджуваних мов, способи передачі ідео пространственої локалізації) і універсально-понятійний аспект (мыслительная категория пространственої локалізації). Поэтому наряду с конкретными языковыми средствами, взаимодействующими на семантической основе, рассматривается и семантическая зона, к которой относятся охватываемые ею средства не только одного конкретного языка, но и другого языка. Носители разных языков по-разному воспринимают пространственные отношения и для выражения одних и тех же значений используют различные языковые средства. Реальное пространство как форма едино, но средства его презентации в разных языках различаются в концептуальном аспекте.

Борисов О.О., Васильева О.Г.

Чернігівський національний педагогічний
університет імені Т.Г. Шевченка

КОМУНІКАТИВНА СИТУАЦІЯ ЯК КОМПОНЕНТ ДІАЛОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Діалогічну комунікацію завжди вбудовано в межі визначеної ситуації, яка розгортається на фоні загального для учасників (певнодоучасників) спілкування комунікативного контексту та передає "злиття", інформаційних баз знань комунікантів в точці формування єдиного простору розуміння — пресупозиції. Отже, особливстю діалогу як форми комунікації, тим аспектом, який керує виникненням комунікативного акту та його протіканням, є *ситуативність*. Остання виявляється в тому, що дискурсивні одиниці в словесному та часовому параметрах завжди співвідносяться із ситуацією комунікації та створюють потенційний контекст розуміння дискурсу певного діапазону (О.О. Залевська; Є.І. Пассов).

Комунікативна ситуація розглядається як комплекс *зовнішніх умов* комунікативного акту (час, місце, проксемика тощо) та *внутрішніх стійких* комунікантів, що виникають в процесі реалізації їх комунікативної поведінки (зокрема, мотив, мета, статус, самоцінка). При цьому, серед компонентів ситуації виділяють *обов'язкові* 1) подія, 2) взаємовідносини суб'єктів та об'єктів, та *факультивативні*: 1) особові якості суб'єктів; 2) внутрішній стан суб'єктів (Є.І. Пассов).

Будь-яка ситуація діалогічної взаємодії (природа, штучна; учова, іррова, соціально спрямована) має своїм безпосереднім прологом початкову мовленнєву дію (комунікативний вчинок підправника), з якою мовець звертається до співрозмовника, аби його інформувати, на нього впливати, спонукати до дії, і при цьому "надати" комунікативні, психологічні та соціальні параметри подальшої взаємодії партнерів і способів виходу з діалогу. Указані параметри великою мірою впливають на те, за яким зразком буде розгортатися ініційована комунікація.

Виділяють декілька типів комунікативних ситуацій: статусно-рольові, соціальні, діяльнісні та моральні.

Ситуації статусно-рольових стосунків носять стереотипний, стандартизований характер (учень-учень, учень-викладач, підлеглий-керівник тощо). Стандартизованість обумовлюється, по-перше, виконанням учасниками спілкування довготривалих комунікативних ролей (підтриманням іміджу), що вистають на ґрунті їх соціальних ролей, а по-друге, тим, що у кожний період своїх міжособистісних відносин мовна особистість характеризується певними психологічними станами свого *Я-Я-Батько; Я-Дорослий; Я-Дитя* (Е. Берн). При цьому роль дитини — джерело наших бажань, почуттів, джерело психічної енергії; роль батька — це наша совість, "автопілот", що сформував в результаті виховання і соціального досвіду, носій моральних правил і норм етикету; роль-дорослий — це носій раціонального початку, адже дорослий контролює і батька, і дитя в процесі комунікації.

У *ситуації соціальних взаємин* комуніканти виступають як представники класів (робітник, селянин), професійних груп (інженер, продавець, шофер), етнічних спільностей (нація, народність), громадських організацій, вікових груп (молодь, люди похилого віку), територіальних спільностей (суспільство). Прикладами таких ситуацій можуть стати: обговорення прав і обов'язків представниками різних соціальних груп, телеміст між громадянами різних країн, розмова про події і побут країни тощо.

Ситуації стійкої діяльності виникають у конкретних формах діяльності, як от: учово-пізнавальній (урок, вікторина, олімпіада); трудовій (суспільно корисна, продуктивна, домашня праця, шефство), спортивній (змагання, секції), художній (конкурс, концерт), літературній вечорі, диспуті про моду).

До окремого типу можна віднести *ситуації моральних взаємин*, які пронизують усі сфери життєдіяльності людей. Вони мають принципове значення, оскільки повсякчас проявляються в повсякденному житті. У кожній людині своє відношення до оточуючих, до речей, до предметів обговорення: шанобливе і

зневажливе, чемне або безперемонне, сердечне або жорстке, дружнє або вороже, недбале або старанне, формальне або зацікавлене, упереджене або справедливе, виявленнє чого продукте, підтримує чи руйнує ситуації діалогічної взаємодії.

Таким чином, комунікативна ситуація – це одиниця формування процесу діалогічної взаємодії, що існує як інтеграційна динамічна система статусно-рольових, соціальних, діяльнісних і моральних взаємин комунікантів, відбивається у їхній свідомості, виникає та змінюється на основі взаємодії їх ситуативних позицій. Динамічність ситуації в тому, що будь-яка реліка змінює взаємини комунікантів, провокує нову інтерпретацію ситуації та породжуваного в ній дискурсу, а якщо з'являється новий продукт, то виникає й нова ситуація. Кожна характеризується нескінченною кількістю притаманних їй особливостей. Уся сукупність цих особливостей практично робить унікальною соціофізичну оболонку діалогу, тим самим привертаючи пильну увагу наукової спільноти до різноаспектного його вивчення.

Буданцева Н. А.

Тамбовський державний університет
імени Г. Р. Державина

СУБОРДИНАТНЫЙ УРОВЕНЬ ГЛАГОЛЬНОЙ ТАКСОНОМИЧЕСКОЙ МОДЕЛИ КОНЦЕПТА ПЕРСЕРПТОН VISUELLE (НА ПРИМЕРЕ ФРАНЦУЗСКОГО ГЛАГОЛА TOISER)

Представление о том, как человек воспринимает окружающий его мир, отражается в языке, его структуре. Анализ семантики глаголов зрительного восприятия позволяет выявить категориальные признаки, формирующие в нашем сознании соответствующий концепт. Однако дать более полное представление о том, как это знание структурируется в соответствии с тем или иным уровнем его обобщения, может только применение концептуально-таксономического анализа, разработанного Н. Н. Болдыревым. Концептуально-таксономический анализ – это система приёмов исследования иерархической организации лингвистических объектов с учётом концептуальной иерархии [Болдырев: 2009: 51]. Одним из уровней обобщения в данной модели является субординатный уровень или уровень конкретизации. Объектами этого уровня выступают концепты, передающие специфическое, конкретное знание. Во французском языке языковыми репрезентантами концепта ПЕРСЕРПТОН VISUELLE на субординатном уровне являются